

China în 2030: un secol chinezesc sau o eră a „regatelor”combatante

Remus RACOLȚA

Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori
Academia de Studii Economice, București

Costinel ANUȚA

Școala doctorală de sociologie a Universității din București
remusracolta@yahoo.com

Abstract

Often, academics make a bold claim that the future is expected to somehow parallel with the recent past. Predicting the future is, though, obviously impossible. This paper aims to take a look into the future and see how China, a unique development success story until now, will look in 2030, using scenario building. The process of building future scenarios is based on two main drivers (i) the Chinese economy and (ii) US-China relations, integrated with different combinations of assumptions, trends and other internal or external drivers shaping a country's ethos. The dilemma comes from the possibility of China becoming the world's number one economic superpower and challenging US hegemony. How would the future look like under such coordinates?

Keywords: China 2030, scenario building, global turn, Chinese economy, US-China relations.

Introducere

După decenii de izolare față de influențele occidentale și după lupte și experimente politice interne traumatizante¹, China pare să fi găsit o formulă magică și, în același timp, să-și fi regăsit interesul de a păși pe scena internațională.

¹ Vezi pe larg Robert Sutter, *Chinese Foreign Relations. Power and Policy since the Cold War*, editura Rowman & Littlefield Publishers, New York, 2009, p.69-110.

Pe măsură ce puterea economică și politică a Chinei crește, apar noi speculații referitoare la modul în care emergența acesteia va modela actualul sistem internațional, dileme ce pornesc din posibilitatea contestării hegemoniei americane și o eventuală tranziție de la unipolaritate la o nouă bipolaritate sau chiar o supremație chineză pe plan global².

Pe fondul incertitudinii asociate modului în care Beijingul va relaționa cu lumea, cea mai potrivită metodă de scanare a viitorului Chinei ar fi scenariile. Deși aceasta nu este o abordare întrutotul nouă, scenariile asigură suficientă flexibilitate pentru identificarea unor repere coerente privind evoluția Chinei în următoarele două decenii.

Scanând viitorul Chinei – studii și scenarii

Există mai multe studii care explorează viitorul Chinei la orizonturile 2020 sau 2030. Fiecare dintre acestea vizează construirea unor scenarii în baza unor seturi relativ similare de variabile, majoritatea fiind orientate asupra evoluției interne a Chinei.

Astfel, Centrul pentru Afaceri Globale (CAG) al Universității din New York proiectează trei scenarii pentru China în 2020. Primul scenariu ar viza fragmentarea autorității Partidului Comunist Chinez (PCC), pe fondul acțiunilor unei game largi de actori (de exemplu, lideri provinciali, în cooperare cu comandanți ai forțelor armate dislocați în provinciile respective) care îi erodează legitimitatea. Prin contrast, al doilea scenariu imaginează o Chină puternică la orizontul 2020, condusă de un PCC profund autocrat, care utilizează extensiv tehnologia pentru menținerea controlului asupra societății. În final, cel de-al treilea scenariu este construit pe o abordare de mijloc – „democrația” parțială, unde PCC modelează agenda politică și economică a statului în funcție de cererile populare pentru deschidere și implicare în actul de guvernare. Lista variabilelor utilizate de GAC este extinsă și include politica economică (fiscală, rata de schimb, etc.), energia, mediul, inegalitatea socială, minoritățile, demografia, Internetul, schimbările politice sau actorii externi.³

² David Scott, *The Chinese Century? The Challenge to Global Order*, editura Palgrave Macmillan, Londra, 2008, p.7.

³ Center for Global Affairs (New York University), *China 2020*, no. 3, iarna 2009, www.cgascenarios.wordpress.com

Un alt studiu, al *National Intelligence Council*, mult mai cunoscut la nivel global abordează viitorul Chinei în cadrul a patru scenarii mai ample, centrate pe evoluția SUA până în 2030. Cele patru scenarii continuă oarecum proiecțiile GAC, descriind fie o Chină naționalistă a cărei autoritate este fragmentată de corupție și stagnare economică (*Stalled Engines*, *Gini Out-of-the-Bottle* și *Nonstate World*), fie o Chină puternică, a cărei putere soft permite o implicare activă la nivel regional și global (*Fusion*). *Global Trends 2030* utilizează mai multe categorii de variabile – megatendințe (cum ar fi difuzia puterii sau schimbările demografice) și *game changers* (precum potențialul crescut de conflict sau impactul noilor tehnologii).⁴

Articolul de față pornește de la premisa că, deși evoluțiile interne sunt fundamentale în scanarea viitorului Chinei, este absolut necesară inclusiv o abordare a modului în care Beijingul se raportează la actorii relevanți de pe scena internațională. În același timp, în construcția scenariilor este utilizată metoda scenariilor alternative, descrisă de Richards Heuer și Randolph Pherson în contextul abordării tehnicilor structurate de analiză⁵.

Astfel, pentru a creiona scheletul pe care se vor construi posibilele scenarii de acțiune privind viitorul Beijing-ului, vor fi abordate două variabile cheie - economia Chinei și relația cu SUA – respectiv valorile extreme ale acestora. În această logică, puterea economică poate să crească sau să scadă iar relația cu SUA poate evolua către o stare de cooperare sau degenera într-o confruntare. Combinarea acestor extreme generează 4 posibile scenarii.

Bineînțeles, nu putem rezuma construcția doar la aceste două variabile-cheie. Contextul internațional, interesele naționale și evoluțiile politice, economice, sociale și militare din cele două țări construiesc cu adevărat imaginea de ansamblu și oferă viziune și perspectivă în elaborarea scenariilor de acțiune. Procesul de corelare a fiecărui scenariu cu celelalte date ale problemei creează complexitate analizei. Astfel, în continuare, pe lângă descrierea celor două variabile cheie, vor fi luate în considerare și alte variabile cu rol potențator în generarea unor evoluții ale Chinei la orizontul 2030.

⁴ National Intelligence Council, *Global Trends 2030: Alternative Worlds*, decembrie 2012.

⁵ Heuer, Richards, Pherson, Randolph, *Structured Analytic Techniques for Intelligence Analysis*, Washington, D.C., CQ Press, 2011, pp. 119-143.

Viitorul Chinei – variabile interne versus variabile externe

China – model economic sau înșelăciune marxistă?

Dimensiunea economiei chineze, a cărei creștere fără precedent a uimit și încă uimește prin capacitatea sa, este principalul argument al diplomației chineze în construirea și consolidarea noului rol pe scena internațională.

„Miracolul economic chinez”, a debutat odată cu reformele⁶ introduse în 1979 de Deng Xiaoping, liderul PCC, care vizau liberalizarea parțială a pieței, crearea unor „zone economice speciale”⁷ și orientarea către exporturi masive prin exploatarea potențialului demografic generator de costuri extrem de reduse cu forța de muncă. Socialismul cu caracteristici chineze al lui Deng Xiaoping a devenit un eufemism pentru ceea ce, la ora actuală, poate fi numit socialism controlat de stat.

Deschiderea față de Occident și investițiile străine directe s-au dovedit mai mult decât oportune pentru autoritățile de la Beijing. Din 1979 până în 2013, creșterea economică medie a Produsului Intern Brut (PIB) al Chinei a fost de 9.8%, având loc, totodată, cea mai mare reducere din istorie a nivelului sărăciei, aproximativ 440 de milioane de chinezi trecând acest prag. În 2013, economia chineză era de peste 14 ori mai mare decât cea din 1976 iar PIB-ul pe cap de locuitor a crescut de aproape 10 ori⁸.

La ora actuală, China este a doua putere economică a lumii, ca dimensiune a PIB-ului, după Statele Unite ale Americii, fiind țara cu cel mai rapid ritm de creștere dintre economiile emergente.⁹ În ultimii ani, ea a devenit un adevărat centru global de producție, fiind cel mai mare exportator de bunuri și produse și al doilea cel mai mare importator de produse la nivel mondial¹⁰. Combinația dintre *know-how*-ul occidental, forța

⁶ Barry Naughton, *The Chinese Economy: Transitions and Growth*, editura MIT Press, Cambridge (Massachusetts), 2007, pp.35-39.

⁷ Justin Yifu Lin, *Economic Development and Transition: Thought, Strategy and Viability*, editura Cambridge University Press, Cambridge, 2009, p.56.

⁸ Pentru date suplimentare, consultați rapoartele Băncii Mondiale, <http://www.worldbank.org/en/country/china>, ale Fondului Monetar Internațional, http://www.imf.org/external/co_untry/Chn/sau sau analizele economice ale JP Morgan, <http://www.jpmorgan.com.hk/JFAM/en/download/mthfsh/p128.pdf>

⁹ Vezi pe larg <http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-ranking-table>

¹⁰ Idem.

de muncă ieftină și deschiderea internațională a piețelor în contextul procesului de globalizare, s-au dovedit a fi ingredientele care au creat rețeta chinezească de boom economic.

Această dezvoltare intensă s-a realizat așadar prin arderea rapidă a etapelor, exploatarea clasei muncitoare ducând la apariția unor decalaje între bogați și săraci dar și la diferențe semnificative între China de Est – urbanizată, maritimă, cu condiții geografice favorabile și China de Vest – preponderent rurală, continentală, măcinată de conflicte etnico-religioase (Tibet și Xinjiang)¹¹.

Criza economică izbucnită în 2008 a reliefat însă și anumite slăbiciuni ale modelului bazat pe exporturi. Impactul scăderii cererii externe și, implicit, a producției interne, a evidențiat dependența Chinei de evoluția situației economice a partenerilor externi (în special SUA) și a accentuat importanța diversificării ramurilor economiei și a necesității susținerii creșterii cererii interne.

Toți acești factori, alături de realitățile economice și geopolitice în schimbare de la nivel internațional subliniază stringent nevoia de schimbare și adaptare a politicilor PCC la noile condiții macroeconomice. Problema centrală care apare nu este sustenabilitatea mecanismului economic promovat ci capacitatea lui de a absorbi șocuri și a se adapta la noile mișcări de la nivel internațional. Astfel, dilemele care derivă din toate aceste coordonate nu sunt unele referitoare la mecanism în sine, la bătălia capitalism versus socialism ci mai degrabă avem o ecuație simplă de darwinism economic: selecția naturală a modelului economic optim.

Relația China – SUA

Dialogul strategic dintre China și Statele Unite a avut, după perioada Războiului Rece, valențe contrastante. Au existat episoade cu fricțiuni și crize relativ puternice corelate cu momente de cooperare și evoluții economice complexe. Interdependența dintre cele două superputeri a crescut treptat în ultima perioadă, accentuându-se în jurul problemelor de natură economică.

Dinamica complexă de securitate din Marea Chinei de Sud a creat o

¹¹ Andreea Cristina Brînză, *China - între a fi și nu fi prima putere economică a lumii*, articol disponibil la <http://geopolitics.ro/china-intre-a-fi-si-nu-a-fi-prima-putere-economica-a-lumii/>

retorică inflamatorie între cele două părți și a alimentat tensiunile diplomatice de-a lungul timpului. Interesele comune și ambițiile celor doi actori internaționali au dus la o relativă polarizare a opiniilor. Totuși, optica politică contrastantă și viziunea asupra sistemului internațional au făcut ca, relația China-SUA să fie una extrem de complicată și cu o evoluție aparte, greu de gestionat atât pentru Beijing cât și pentru Washington¹².

Având în vedere că discutăm despre o relație specială între doi actori majori de pe scena internațională, un nivel de înțelegere și decelare optim a raporturilor sino-americane necesită o analiză a premiselor istorice care au dus la construirea și consolidarea relațiilor diplomatice.

La 1 octombrie 1949, liderul comunist chinez Mao Zedong, în urma câștigării războiului cu naționaliștii chinezi conduși de Chinag Kai-shek, înființează Republica Populară Chineză. Chiang și suținătorii lui pleacă în Taiwan. Statele Unite - care au susținut forțele naționaliste în timpul invaziei japoneze din timpul celui De-al Doilea Război Mondial - oferă sprijin guvernului în exil, autointitulat Republica Chineză (Taiwan), cu sediul la Taipei. Ambele entități au revendicat teritoriul celeilalte și pretindeau recunoașterea internațională. Susținerea americană pentru cauza Taiwan-ului a fost punctul de plecare al disputei sino-americane, concretizată prin înghețarea relațiilor diplomatice pentru câteva decenii.

Reapprochment-ul sau reconcilierea relațiilor dintre China și Statele Unite a debutat în iulie 1971, atunci când secretarul de stat Henry Kissinger face o vizită secretă în Republica Populară Chineză. Ulterior, președintele Richard Nixon vizitează China, în februarie 1972 și se întâlnește cu Mao Zedong. În timpul acestor întrevederi este semnată o declarație comună, cu premierul Zhou Enlai, sub forma Comunicatului de la Shanghai¹³, declarație considerată ca fiind piatra de temelie a consolidării relațiilor dintre cele două state, după 1949.

Păstrând trendul unei evoluții sinusoidale, normalizarea relațiilor a intrat din nou într-un con de umbră, odată cu seria de evenimente ce au avut loc în 1989 care au dus la căderea regimurilor comuniste din majoritatea țărilor. Reverberațiile acestor mișcări geopolitice, dorința de schimbare și deschiderea spre valorile democrației a apărut și în rândul tinerilor chinezi. Aceștia s-au adunat în Piața Tienanmen din Beijing pentru a protesta

¹²Jeffrey Bader, *Obama and China's Rise: An Insider's Account of America's Asia Strategy*, editura Brookings Institution Press, New York, 2012, p.5.

¹³ Documentul poate fi consultat aici <http://www.china.org.cn/english/china-us/26012.htm>

împotriva Partidului Comunist Chinez. Liderii comuniști au decis să intervină în forță pentru înăbușirea revoltelor, momentele sângeroase rezultate rămânând în istorie drept Masacrul din Piața Tiananmen.

Acest episod a fost aspru criticat de comunitatea internațională (în special de SUA), ceea ce a dus la un nou punct de minim în evoluția relațiilor sino-americane. Interesele economice reciproce, externalizarea producției și mâna de lucru chineză ieftină au construit, începând cu anii 2000 o relație comercială extrem de puternică între China și Statele Unite.

Interdependența complexă astfel creată a surmontat vicisitudinile din trecut și a determinat ambii actori să-și reconsidere poziția. Avantajele cooperării au fost mai mult decât evidente pentru partea chineză. Depășirea Japoniei ca cea de-a doua superputere în termeni de PIB, petrecută în 2010, întărită de potențialul extraordinar și semnele că, economia chineză va continua să crească puternic în următorii ani a provocat rumoare politică pe scena de la Washington și a determinat gândirea strategică americană să își reconsidere prioritățile.

Această situație a devenit vizibilă odată cu reorientarea intereselor de politică externă ale SUA, începând cu noiembrie 2011, dinspre Orientul Mijlociu către zona Asia-Pacific. Astfel, principalul obiectiv de politică externă al SUA a devenit gestionarea relației cu China și a situației din regiune.

Alte variabile - de la PEST¹⁴-ul intern la rețeaua de relații externe

Pe lângă economia chineză și relația cu SUA, există o serie de alte variabile care pot fi utilizate în construcția scenariilor vizând evoluția Chinei la orizontul 2030, de natură internă - cum ar fi sistemul politic, transformările sociale și evoluția tehnologică - respectiv de natură externă, ținând de acțiunile de politică externă ale Beijing-ului.

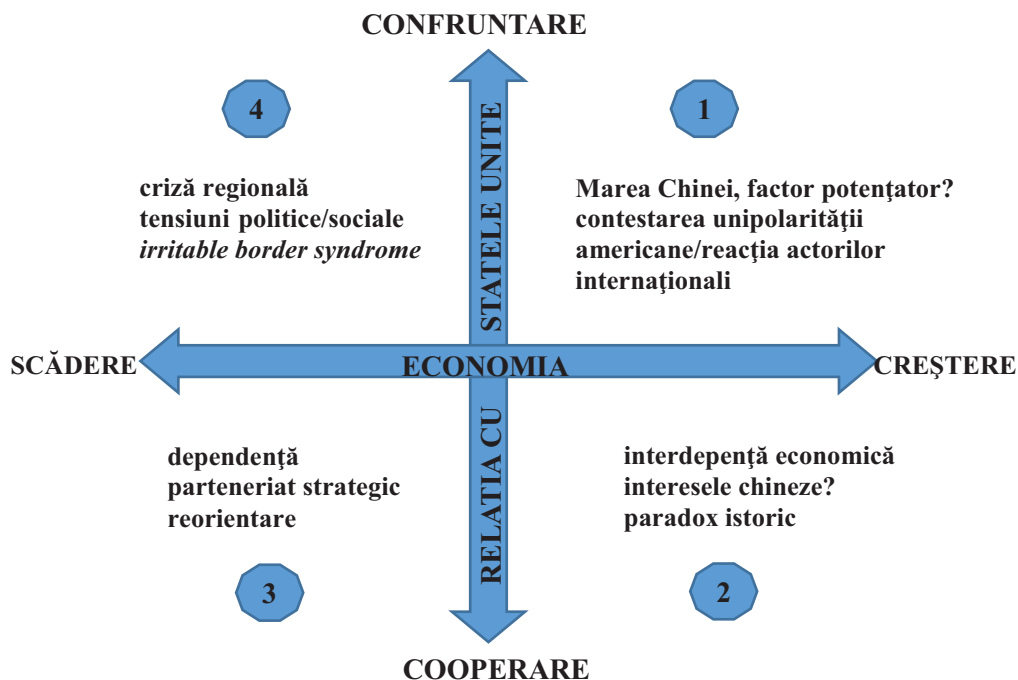
În timp ce sistemul politic are în vedere actorii instituționali care au capacitatea de a influența actul de decizie și de a propune și adopta căi de acțiune (cum ar fi Consiliul de Stat sau armata chineză), precum și interacțiunea dintre aceștia, aspectele sociale vizează disparitățile induse de sărăcie, *boom*-ul demografic sau dezechilibrul de gen.

Evoluția tehnologică are un rol particular, întrucât accesul (legal sau nu) la noi tehnologii a avut menirea, pe de-o parte, de a consolida

¹⁴ Acronim ce descrie o metodă care vizează analiza variabilelor politice, economice, sociale și tehnologice.

capacitatea ofensivă a Chinei pe linia capabilităților militare convenționale sau neconvenționale (atacurile cibernetice), iar pe de altă parte de a permite coagularea unor curente de rezistență la diverse niveluri sociale. De altfel, de modul în care PCC va gestiona evoluția tehnologică va depinde viitorul partidului.

În același timp, pe lângă relația cu SUA, prezintă relevanță atât poziționarea Beijingului la nivelul organizațiilor internaționale din care China face parte, cât și raportarea la actorii cheie regionali - Rusia, India și Japonia - sau modul de utilizare a formatelor neformalizate, cum ar fi BRICS. Totodată, criza economică globală a permis Chinei să-și consolideze poziția în raport cu alți actori relevanți la nivel global, cum ar fi Uniunea Europeană.

China în 2030 – conflict versus cooperare

Întrucât descrierea celor patru scenarii ar ocupa un spațiu extins, iar două dintre acestea par improbabile la momentul de față, cel puțin pentru orizontul vizat, studiul de față urmărește doar scenariile determinate de

o economie chineză în creștere.

SCENARIUL 1. China contestă supremația americană

Simpla realitate a puterii economice a Chinei - însoțită din ce în ce mai mult și de puterea militară - va conduce la o tensiune cu totul aparte în anii care urmează. Statele Unite, în calitatea lor de hegemon al emisferei occidentale, vor încerca să împiedice China să devină un hegemon oriental peste o mare parte a emisferei răsăritene.¹⁵ Starea de incertitudine va gravita, cel mai probabil, în jurul disputelor teritoriale din Marea Chinei.

La ora actuală, în Asia de Est, Asia Centrală și zona Pacificului de Vest se dezvoltă din punct de vedere politic și economic o Chină ce are o componentă navală semnificativă în Marea Chinei de Est și în Marea Chinei de Sud. Concomitent, Beijingul se implică puternic în proiecte care vizează construcția unor porturi pe litoralul Oceanului Indian¹⁶. Această tendință se va păstra cu siguranță și în următorii ani, singurii factori care ar putea schimba această stare fiind nașterea unor turbulențe substanțiale de ordin politic și economic în interiorul Chinei.

Economia chineză, în ciuda criticilor și previziunilor pesimiste ale analiștilor internaționali, continuă să crească. Această creștere continuă este baza principală a construirii premiselor de contestare a supremației americane. În termeni de PIB calculat la paritatea puterii de cumpărare, surprinzător pentru unii, o realitate anticipabilă pentru alții, conform ultimelor statistici ale Fondului Monetar Internațional, China a depășit Statele Unite¹⁷.

Starea de tensiune de care vorbeam mai sus ar fi alimentată de faptul că, dincolo de granițele chineze, care vor fi din ce în ce mai securizate și protejate se va afla un întreg șir de nave de război americane, în cele mai multe cazuri, staționate în Oceania și care vor coopera cu alte nave de război din India, Japonia sau alți aliați strategici americani care se consideră vulnerabili în fața expansiunii chineze¹⁸.

Cu timpul, forța navală chineză ar putea deveni mai puțin teritorială. După cum evidențiază și Robert Kaplan, date fiind particularitățile geografice ale Asiei de Est, lupta dintre China și Statele Unite va rămâne

¹⁵ John J. Mearsheimer, *Tragedia politicii de forță, realismul ofensiv și lupta pentru putere*, editura Antet, București, 2003, p.386.

¹⁶ Robert Kaplan, *Războiul geografiei*, editura Litera, București, 2014, pp.272-289.

¹⁷ Vezi <http://rt.com/business/194264-china-surpass-us-gdp/>

¹⁸ Robert Sutter, *Chinese Foreign Relations. Power and Policy since the Cold War*, editura Rowman&Littlefield Publishers, New York, 2009, p.69-110.

mai stabilă decât cea dintre fosta Uniune Sovietică și Statele Unite. Asta pentru că puterea maritimă americană din timpul Războiului Rece nu era suficientă pentru a îngrădi Uniunea Sovietică, deoarece mai era necesară o forță terestră consistentă în Europa.

Păstrând același raționament, chiar dacă ar exista o Coree unită, vag pro-chineză, o asemenea forță terestră n-ar fi fost necesară în jurul Rimland-ului Eurasiei, unde Marina Militară a Statelor Unite s-ar confrunta cu o flotă mai slabă a Chinei¹⁹

Având în spate argumentul economic, China face apel la toate formele puterii sale – politică, diplomatică, economică, militară, demografică - pentru a se extinde virtual dincolo de granițele ei terestre și maritime legale, cu scopul de a reface granițele fostei Chine imperiale în punctul acesteia de maximă dezvoltare istorică²⁰.

Pornind de la ceea ce am evidențiat mai sus, China își propune să împiedice accesul în mările ei limitrofe. De aici derivă și posibilitatea ca „*ea (China) să fie mai aproape ca niciodată de capacitatea de a lovi o țintă mișcătoare maritimă cu o rachetă lansată de pe țărm, iar un astfel de atac ar putea fi plănuț într-o manieră strategică într-un viitor apropiat*”²¹.

Un astfel de obiectiv, fără a fi însoțit de capabilitatea armatei chineze de a-și proteja propriile căi de comunicație pe cale maritimă ar face inutil un eventual atac împotriva unui combat american (cu atât mai mult un eventual război), de vreme ce marina militară americană și-ar păstra capacitatea de a-i tăia Chinei aprovizionarea cu resurse energetice, oprind vasele chineze în oceanele Pacific și Indian.²²

Situația viitoare de securitate din Asia va evolua într-un mod fundamental către o instabilitate care va fi mult mai mare decât cea de după cel de-Al Doilea Război Mondial. Pe măsură ce unipolaritatea americană va deveni mai puțin vizibilă iar economia și forța armatei chineze se vor situa pe un pol de creștere, mutipolaritatea va deveni cuvântul de ordine în relațiile de putere din Asia anului 2030.

SCENARIUL 2. Cooperare și interdependență

Aceasta este realitatea pe care o experimentăm la ora actuală: economia chineză continuă să crească într-un mod dinamic²³ iar relația cu

¹⁹ Robert Kaplan, *The geography of chinese power*, articol disponibil la http://www.nytimes.com/2010/04/20/opinion/20iht-edkaplan.html?_r=0

²⁰ Robert Kaplan, *Războiul geografiei*, editura Litera, București, 2014, p.299.

²¹ Idem.

²² Idem.

²³ See Xiaodung Zhu, *Understanding China's Growth: Past, Present, Future*, disponibil la

SUA este una bazată pe cooperare, în special pe schimburi economice. O interdependență complexă se construiește astfel între cei doi actori.

Unde va duce o astfel de situație? Se poate dezvolta relația dintre cele două țări în jurul cooperării și al beneficiilor reciproce? Premisele și variabilele unei astfel de evoluții sunt mai mult decât sensibile. După părerea multora, configurația geografică și interdependența economică sunt principalii factori care ghidează interesele SUA și ale Chinei către un astfel de scenariu.

Disponerea pe hartă poate contura, în linii mari, conflictele viitoare și modul în care va decurge lupta împotriva destinului²⁴. De-a lungul istoriei, filozofia chineză a direcționat interesele statului către interiorul continentului, neexistând decât intenții timide de a construi o prezență navală puternică în regiune. Heartland-ul chinez este expus în fața unei potențiale amenințări venite din partea Rusiei în partea de nord, a Japoniei din est, a diferitelor facțiuni naționaliste din vest (Xinjiang) sau a altor puteri emergente (Thailandam India, Vietnam) în sud.

Analizând configurația geografică observăm faptul că, China este înconjurată din toate părțile iar cea mai mare amenințare vine din partea unor puteri continentale, în special India și Rusia. Prezența americană în zonele de coastă apare, așadar, ca o problemă ce nu se află pe lista priorităților din orizontul imediat al decidenților chinezi. Astfel, China nu poate antagoniza cu SUA deoarece ar avea nevoie de sprijinul american sau de o neutralitate tacită într-un eventual conflict cu Rusia sau India²⁵.

Orice acțiune chineză care nu se armonizează intereselor americane ar provoca în viitor un efect de domino, determinând reacții în lanț din partea vecinilor pro-americani și ar duce, simultan, la pierderea unui partener strategic esențial. Guvernul chinez nu este îndeajuns de naiv încât să riște un război pe mai multe fronturi, mai ales unul pe care nu l-ar putea câștiga²⁶.

Economiile dependente și integrate duc la construirea unor alianțe strategice. Statele Unite urmează un model economic laissez-faire, având drept scop principal consolidarea și stabilitatea economică pe termen lung.

Economia chineză are un pattern unic, un „socialismul cu

adresa <http://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.26.4.103>.

²⁴ Robert Kaplan, *Războiul geografiei*, editura Litera, București, 2014, p.296.

²⁵ Andrew Follet, *China and USA: Destined to cooperate?*, articol disponibil la <http://thediplomat.com/2014/06/china-and-the-us-destined-to-cooperate/>

²⁶ Robert Kaplan, *The geography of chinese power*, articol disponibil la http://www.nytimes.com/2010/04/20/opinion/20iht-edkaplan.html?_r=0

caracteristici chineze”. Boom-ul economic care ține deja de trei decenii se va încheia datorită incapacității de tranziție de la modelul bazat pe exporturi masive la unul autosustenabil, bazat pe consum și cerere internă.

China nu a atins încă un nivel echitabil de distribuție a resurselor și bunăstării între clasele sociale. Creșterea economică va duce la o distribuție inegală a bogăției, care fragmentează societatea iar aceste dezechilibre vor naște, cu timpul, puternice tensiuni sociale²⁷. Pe de altă parte, o eventuală tranziție către piața internă ar fi de natură a reduce capacitatea PCC de a-și exercita influența pe plan extern, în lipsa factorului economic ca monedă de negociere.

Ambele perspective alimentează ipoteza cooperării cu Statele Unite și reduc posibilitatea unei confunții. Chiar dacă există indicii, că, până în 2030 economia chineză va ajunge cea mai puternică din lume, americanii sunt conștienți de faptul că, economia lor este cel mai mare consumator pentru exporturile chineze.

O scădere intenționată a cererii pentru produsele chineze ar putea fi echilibrată de diversitatea economiei americane, în vreme ce, pentru China, exporturile constituie 70% din PIB. Chiar dacă autoritățile de la Beijing încearcă să construiască relații de cooperare cu alte economii emergente (BRICS, Africa, America Centrală) în scopul diversificării economiei, contracția exporturilor dinspre o economie matură precum cea americană ar fi destul de greu de surmontat.

Întrebarea reală care se poate pune nu este când va depăși PIB-ul Chinei pe cel al Statelor Unite ci, când vor reuși cei doi actori să își reducă gradul de interdependență²⁸. Cooperarea care derivă din acest aspect devine un element vital al viitorului relațiilor dintre cele două. Interesul ambilor actori este construirea unei economii solide. Sunt oare ei dispuși să renunțe la această complementaritate?

Concluzii

Există indicii temeinice conform cărora China ar putea fi centrul de putere în jurul căruia va fi construită viitoarea ordine mondială. Simpla realitate a puterii economice chineze, însoțită din ce în ce mai mult și de

²⁷ Andrew Follet, *China and USA: Destined to cooperate?*, articol disponibil la <http://thediplomat.com/2014/06/china-and-the-us-destined-to-cooperate/>

²⁸ Anne Mary Brady, *Chinese Foreign Policy. A new era dawns*, disponibil la <http://thediplomat.com/2014/03/chinese-foreign-policy-a-new-era-dawns>

puterea militară, va conduce la o tensiune cu totul aparte în anii care urmează. Statele Unite, în calitate lor de hegemon al emisferei occidentale, vor căuta să împiedice China să devină un hegemon oriental peste o mare parte a emisferei răsăritene.

Realitatea are, la ora actuală două valențe (i) dominația americană peste Primul Lanț de Insule începe să piardă teren iar (ii) China este o forță în creștere ce joacă un rol deopotrivă de intimidare și de atragere, ceea ce va complica relațiile bilaterale dintre americani și aliații lor din Pacific. Economia chineză crește și, ne punem întrebarea, ce se va întâmpla la câteva zile după ce China va detrona, ca PIB, Statele Unite? Va fi acesta punctul de plecare pentru construirea unui sistem internațional multipolar sau gândirea strategică chineză va urmări un nou tip de unipolarism?

Cum va arăta o Chină 4.0, dacă preluăm limbajul *European Council for Foreign Relations* și ținem seama de faptul că prima versiune, China 1.0 a lui Mao Zedong avea o economie planificată și un sistem politic leninist, China 2.0, a lui Deng Xiaoping a condus la socialismul cu caracteristici chineze, iar China 3.0 are ca modele sistemele provinciale construite la nivelul Chongqing și Guangdong²⁹?

Aceste întrebări sunt cu atât mai importante, cu cât următorul transfer de putere la nivelul PCC ar putea conduce la înlocuirea funcționarilor de stat, care au câștigat în mod tradițional pozițiile dominante, cu tehnocrați cu experiență / conexiuni în zona economică, cum ar fi Zhang Qingwei, ex-CEO al consorțiului COMAC.

Nu în ultimul rând, merită să dedicăm un moment de reflecție „lebedelor negre” evidențiate de experții *National Intelligence Council*, care aduc în atenție impactul major al unei Chine democratice (care ar putea deveni mult mai naționalistă) sau în colaps (cu efecte devastatoare asupra economiei globale) asupra sistemului internațional.³⁰

Bibliografie

Cărți

1. Barry Naughton, *The Chinese Economy: Transitions and Growth*, editura MIT Press, Cambridge (Massachusetts), 2007.
2. David Scott, *The Chinese Century? The Challenge to Global Order*, editura Palgrave Macmillan, Londra, 2008.

²⁹ Mark Leonard, *China 3.0*, ECFR, noiembrie 2012.

³⁰ National Intelligence Council, *Global Trends 2030: Alternative Worlds*, decembrie 2012.

3. Jeffrey Bader, *Obama and China's Rise: An Insider's Account of America's Asia Strategy*, editura Brookings Institution Press, New York, 2012.
4. John J. Mearsheimer, *Tragedia politicii de forță, realismul ofensiv și lupta pentru putere*, editura Antet, București, 2003.
5. Justin Yifu Lin, *Economic Development and Transition: Thought, Strategy and Viability*, editura Cambridge University Press, Cambridge, 2009.
6. Richards Heuer, Randolph Pherson, *Structured Analytic Techniques for Intelligence Analysis*, Washington, D.C., CQ Press, 2011.
7. Robert Kaplan, *Răzbunarea geografiei*, editura Litera, București, 2014.
8. Robert Sutter, *Chinese Foreign Relations. Power and Policy since the Cold War*, editura Rowman & Littlefield Publishers, New York, 2009.

Articole și studii de specialitate

1. Andreea Cristina Brînză, *China - între a fi și nu fi prima putere economică a lumii*, articol disponibil la <http://geopolitics.ro/china-intre-a-fi-si-nu-a-fi-prima-putere-economica-a-lumii/>.
2. Andrew Follet, *China and USA: Destined to cooperate?*, articol disponibil la <http://thediplomat.com/2014/06/china-and-the-us-destined-to-cooperate/>
3. Anne Mary Brady, *Chinese Foreign Policy. A new era dawns*, disponibil la <http://thediplomat.com/2014/03/chinese-foreign-policy-a-new-era-dawns>
4. Center for Global Affairs (New York University), *China 2020*, no. 3, iarna 2009, www.cgascenarios.wordpress.com
5. Rapoartele Băncii Mondiale, <http://www.worldbank.org/en/country/china>, <http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-ranking-table>, ale Fondului Monetar Internațional, <http://www.imf.org/external/country/Chn/sau> analizele economice ale JP Morgan, <http://www.jpmorgan.com.hk/JFAM/en/download/mthfsh/p128.pdf>
6. Leonard, Mark, *China 3.0*, ECFR, noiembrie 2012.
7. National Intelligence Council, *Global Trends 2030: Alternative Worlds*, decembrie 2012.
8. Robert Kaplan, *The geography of chinese power*, articol disponibil la http://www.nytimes.com/2010/04/20/opinion/20iht-edkaplan.html?_r=0.
9. See Xiaodung Zhu, *Understanding China's Growth: Past, Present, Future*, articol disponibil la adresa <http://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.26.4.103>.

Remus Racolta este licențiat în Psihologie, iar în prezent urmează cursurile programului de master Tehnici Actuariale, organizat de Facultatea Finanțe, Bănci și Burse de Valori din cadrul Academiei de Studii Economice din București.

Costinel Anuța este absolvent al Programului Avansat în Studii de Securitate (Centrul European pentru Studii de Securitate "George Marshall"), deține un master în Comunicare și Relații Publice și este licențiat în Informatică și Managementul Organizațiilor. A lucrat ca expert în cadrul Ministerului Apărării. Naționale.